

פרוטוקול 3/11

מישיבת ועדת החינוך והתרבות

שהתקיימה ביום 2.12.58

בשעה 11.00

נכח:

ש. פרסיץ - היו"ר	<u>חברי הוועדה:</u>
ד. הקטין	
פ. זוארץ	
ח. יהודה	
ש. כפרית	
י. סגור-כהן	
י. סמילנסקי	
ר. צברי	
י. קלבנוב	
י. רפאל	
א. רזיאל-נאור	

מר רוזן - שר המשפטים	<u>מוזמנים:</u>
פרופ' קציר	
ד"ר אבידור - מנהל המחלקה לחינוך	
מר הנגבי - משרד המשפטים	

חוק המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם, תשי"ט - 1958.	<u>סדר-היום:</u>
--	------------------

אני פותחת את הישיבה.	<u>היו"ר ש. פרסיץ:</u>
----------------------	------------------------

בהתאם להחלטתנו, קיימנו ישיבת ועדה משנה, והגענו לכלל הצעות אשר הבורר עורכו מחדש במשרד המשפטים ומונחים על שלחונם. בינתיים אנחנו גם מציעים כמה תיקונים בהצעותינו.

בסעיף 2. (1) אנחנו מציעים להשאיר את המילה "לגלם" בפסקא (2) - יהיה כתוב - "כדי ללבן ולברר באופן עקרוני את רישומו של המדע בן זמננו על האדם".

פסקא (4) - למחוק "לטובת האנושות", והמשפט ייקרא בצורה זו - "ליחן פירסום במדינת ישראל ומחוצה לה, לחילופי דעות ורעיונות בדיוני המרכז".

סעיף 4. יהיה כתוב - "נשיא המדינה בהסלצת חבר הנאמנים, ועל דעת הממשלה, ימנה מבין אנשי ההגות, וכו'".

אני רוצה להעיר כי אם כותבים באפן טחמי בהסלצת חבר הנאמנים, איש איננו יכול לדעת מיהם.	<u>שר המשפטים - מר רוזן:</u>
---	------------------------------

מר הנגבי:

יהיה כתוב איזה חבר נאמנים.

הי"ר ש. פרסיץ:

אני מבינה את דברי שר המשפטים אשר רוצה למנוע אי-הבנות אצל חברי הועדה. אני רוצה להסביר את מה שידוע לנו, חברי וועדת המסנה זכורה לכם הצעת החוק אליה בלו דברי הסבר של השר אשר הזכיר שם כי החברה צרשמה עוד במאי 1956 ע"ש "מוסד ון-ליד לקידום תרבות האדם" החברה הזו צרשמה כדת, יש לה חוקה משלה וגם חוזה עם הממשלה. החוזה הזה הוא חלק של החוקה ושל התקנון של החברה היא. החברה הזו מבקשת את הרשות להמליץ בראש וראשונה על אותם 10 איש אשר צריכים להיות ראשוני המרכז, בפני הממשלה, כדי שהממשלה תאשר אותם ותציע אותם לנשיא למינוי. שר המשפטים אחרי שעייין בדבר, מסכים להצעה זו, ואנחנו על פי דעתו שינינו כרגע את ההצעה אותה אנו מביאים בפניכם.

שר המשפטים מר רוזן:

הי"ר הסבירה את הדבר הזה, אבל בדצוני להוסיף. יש להבין שכאן מדובר בשתי חברות. בסעיף 7 בהצעה שלפניכם כתוב - המרכז הוא תאגיד. המרכז יהיה, איפוא, תאגיד אשר אהיינה לו תקנות והוא יהיה גוף משפטי, כפי שנאמר בסעיף זה, אבל כבר בשנת 1956 הוקמה חברה אשר יש לה שם אחר, והממשלה בעצמה עשתה חוזה עם החברה הזו אשר בה התחייבה להחזיר לחברה הזו מגרש של 30 דונם בערך במרכז ירושלים. לחברה זו יש חבר נאמנים. עכשו ייעשו שני דברים. כאשר המרכז הזה יוכר לפי החוק, החברה הראשונה אשר נוסדה ב-1956, תעביר למרכז הזה את חוזה התכירה, והחברה הזו תקים את הבנינים. זה יהיה תפקידה של החברה שנוסדה ב-1956, והיא אחר כך תחזיר או תעביר במכום צומינלי את הבנינים האלה למרכז אשר יוקם.

על חבר נאמנים זה מדובר כאן בסעיף 4. יש, איפוא, לומר - נשיא המדינה, בהמלצת חבר הנאמנים של החברה הזו יכריע.

מר הנגבי:

את זה אנחנו כותבים בסעיף 8.

שר המשפטים מר רוזן:

יש, איפוא, להבין כי אותה חברה שנזכרה בסעיף 8. זוהי החברה שעשתה את ההסכם עם הממשלה בשנת 1956 על חכירת המגרש של 30 דונם בערך, והיא גם שתממן את הקמת הבנינים.

פרופ' קציר:

החברה הזו איננה חברה מסחרית כמוכן, אלא קמה בחור בית-קבול לתרומה. שיהיה מישהו בארץ שיוכל לייצג את בעלי התרומה. המטרות הן לממן את הוצאות המרכז ולהקים את הבנינים. למשך תקופה מסוימת זה כלול בחוך המענק עצמו. חבר הנאמנים של החברה עשה נסיון לרכז אנשים שהדבר הזה נוגע לליבם בלי שום פניות פוליטיות. נבחרו - ד"ר מוזס מבקר המדינה, פרופ' פרנקל, עו"ד אברהם לוין כנציג משפח' ון-ליד, ואנכי עבדכם.

אני מבין שההצעה להכניס את הגוף הזה כגוף מציע נובעת משיקול אחד. אנחנו מעוניינים שהצות הראשון של חברי המרכז, מצד אחד יהיה בעל רמה אנושית גבוהה, רפרזנטטיבי, בעל הכרה אנושית כללית והשכלה רחבה, שיוכלו לשאת את התפקידים על שכמם. אלה אנשים שלא בוחרים אותם באפן סקרי ואינם מייצגים שום נטיות פוליטיות.

ההצעה היא, שחבר נאמנים זה יגיש את השמות לאשורה של הממשלה, מאחר וחבר זה כבר שנתיים מתלבט בכל הבעיות עליהן אנחנו מדברים, הוא עמד במגע עם מיטב אנשי הרוח המדעיים והכלליים בחלקים שונים של העולם, והרושם הוא שזהו גוף נבון להמלצה בפני הממשלה. ברור שהממשלה במקרה זה תהיה הפוסק, כי זהו גוף שמאושר על ידי החוק וחיוב גוף חוקי לאשר או לא לאשר. נראה לי שזהו גוף מתקבל על הדעת.

היו"ר ש. פרסיץ:
הנחנו בפניכם הצעת חוק אשר נראית יסודית ומובנת יותר מזו שקבלנו במהדורתה הראשונה, והכנסנו בה גם שינויים אשר הוצעו בוועדה וגם בכנסת. למשל, בקשר לממונה על בצוע חוק זה. אתם זוכרים שבחוק המקורי היה כתוב שראש הממשלה יהיה הממונה, אבל הושמעו דעות שרצוי כי שר החינוך והתרבות יהיה הממונה. ד"ר אבידור הודיע לנו בישיבת ועדת המשנה כי שר החינוך הנוכחי איננו להוט לקבל עליו את בצוע החוק הזה, אבל הוא משאיר זאת לשיקול דעתנו.

י. קלבנוב:
הייתי רוצה לדעת איך מציע שר המשפטים לנסח את סעיף 4. שמענו רק קטעים והדבר הזה איננו ברור די צרכו.

מר הנגבי:
הנסווח יהיה - "נשיא המדינה, בהמלצת חבר הנאמנים של החברה הרשומה על-פי פקודת החברות בשם מוסד ון-ליר לקידום תרבות האדם, ועל דעת הממשלה ימנה מבין אנשי ההגות, המדע, המחקר, הספרות והאמנות את החברים הראשונים של המרכז שמספרם לא יעלה על 10".

י. קלבנוב:
ומה תהיה התפתחות העניינים במובן ההרכב בהמשך הזמן?

מר הנגבי:
זה אומר שהחברים הראשונים של המרכז יכינו תקנון ובו הפרוט כפי שנוסח בסעיף 5. ועדת המשנה דרשה כי עד שיוקם התקנון, לא תהיה בינתיים התערבות מהצד. לכן כתוב בסעיף 5. (ג) "עד לאישור התקנון יקבעו אותם 10 הראשונים בעצמם את סדרי עבודתם".

י. קלבנוב:
גם עצם חילופי החברים במרכז, מינויים חדשים וכו', יהיה כלול בתקנון? האם תפקידו של נשיא המדינה יהיה רק למנות את ההרכב הראשון, או גם להבא יהיה לו תפקיד מסויים בענין זה של חילופי חברים וכו'?

מר הנגבי:
לפי מה שמוצע פה הוא, כי כרגע תפקידו של הנשיא למנות את החברים. אשר להמשך, בתקנון אפשר להקציב לו תפקידים נוספים. תלוי איך יאושר התקנון.

י. קלבנוב:
אולי יש הצדקה לרעיון שהאנשים האלה בעצמם, באישור הממשלה, יאשרו איזה שהוא תקנון, ואחר כך בתקנון יקבעו כל מיני דרכים וצורות להרחבת מספר החברים, מינויים חדשים וכו'. אך האם גם לזה דרוש איזה שהוא מינוי או אישור מצד הממשלה? האם גם להבא זה יהיה על דעת הממשלה או לא? אחרת אנחנו מוסרים את גורל החברה בידי אותם אנשים אשר יתמנו עכשו, והלאה אין כל בקורת על הדבר הזה, לא לממשלה ולא לגורמים אחרים.

היו"ר ש. פרסיץ:

החקנון מובא לאישור הממשלה.

א. רזיאל-נאור:

אני רואה שחבר הנאמנים מופיע בחוק בחור גוף אשר כבר קיים. האם החוק איננו צריך לתת איזה אישור לעצם קיומו?

פרופ' קציר:

לא. יכול להיות שהגוף יתפרק ויקום גוף חדש.

א. רזיאל-נאור:

מובן מאליו שיש לי כל הכבוד לכל אחד מהאנשים שנזכרו כאן כחברים בחבר הנאמנים, אבל אני חושבת שצריך היה להיאמר כאן דבר ברור אודותם. מהו חבר הנאמנים, מתוך מה הוא מתמנה, על ידי מי, ולצורך מה, ואם יוסיף להתקיים גם להבא לאחר שיקום המרכז.

בנוגע להרכב המרכז. אני מבינה שיש אבחנה מיוחדת בין 10 הראשונים ובין יתר החברים אשר יבואו. ועד כמה שידוע לי זה מתאים לחוקי חברות שונות. בעלי מניות ראשונים יש להם זכות דעה מיוחדת וכו'. אינני יודעת אם זה הולם כל כך את המטרות ואת הצרכים של המרכז ושל החברה הזו שעומדת לקום. אני רוצה להבין האם קביעה הזו של 10 ראשונים אשר יתמנו בצורה שנזכרת כאן, ואשר עליהם יוטל התפקיד האחראי ביותר, לכוונן את החקנון של החברה החדשה הזו, האם לא נכון היה לקבוע שלאחר מכן תהיה קביעה של יתר החברים במרכז באופן יותר מורחב מאשר על ידם בלבד? האם המינוי של 10 הראשונים על ידי נשיא המדינה על דעת חבר הנאמנים ובאישור הממשלה, חל רק על 10 הראשונים, מה על היתר?

היו"ר ש. פרסיץ:

10 הראשונים יהיו גם הם אנשי מדע דגולים המצויים בתקנונים של אקדמיות דומות לאלה ומרכזים דומים לאלה.

שנית, הם יעבדו את החקנון על כל ההצעות. הם בודאי יקבעו בתקנון, שהוא קודם כל יאשר על ידי הפורום המובחר של האקדמיה, שהם רוצים לאחר שהממשלה תסמוך את ידה עליו, להביא את הדבר הזה לפורום זה. לאחר מכן זה יתקבל כדבר שיתן את האפשרות לבחור מדי פעם בפעם ולצרף אנשים אחרים.

בענין קונסטטוטוציות, המרכז הרי לא ימצוץ את תורתו מן האצבע, אלא ילמד מהחוקנים שבמוסדות כאלה. אני שדאגתי מאד לצבת הראשונה אשר בה תלויה כל העבודה הזו, מקבלת את הדבר הזה כדבר המתקבל על הדעת אשר יבטיח מצד אחד, את הרמה המדעית של הענין, וגם ישקוד על כך שכל חבר יעמוד על זכותו, כי אנשי מדע לא יתנו לנהל את הענינים האלה בצורה אחרת.

י. קלבנוב:

מה זו גרסה שניה?

היו"ר ש. פרסיץ:

ועדת המשנה הציעה גם גרסה שניה.

פרופ' קציר:

בינתיים הגרסה השניה נפלה.

מוחקים גרסה שניה.

ג. הקטיף:

שאלתי, לו הייתה נשאלת, הייתה
מכוונת לאותו קטע ששייך לחבר
הנאמנים, אבל אחרי ההסבר שקבלתי, אני מסתפקת בו.

אני רוצה להעיר לסעיף 9. גרסה
א. שמעתי כאן מפי היו"ר שהשר הנוכחי איננו להוט לקבל
זאת תחת סמכותו. אין זה דב. שעליו צריך להחליט בהתחשב
עם שר זה או אחר. זוהי בעיה פרינציפיונית כללית, ונואה
לי שכל ענייני תרבות ומדע בארץ צריכים להשתייך למשרד
אשר זה באפן טבעי שייך לו. אין לפצל אותה סוגיא לרשויות
שונות. אמנם זהו מוסד אשר איננו דומה לאוניברסיטה ואיננו
דומה למוסדות אשר קיימים עד עכשו בארץ, אבל מוסד נוסף
שיעסוק בענייני תרבות ורוח ומדע, משום כך אין שום סיבה שהוא
יימצא תחת רשות או מהות אחרת. אני בהחלט בדעה שאנחנו
נשתדל לשכנע את שר החינוך.

היו"ר ש. פרסיץ:

אין צורך לשכנע, מספיק שנחליט
על כך.

ג. הקטיף:

אני מציעה כי אחרי שנחליט נשתדל
לשכנע את שר החינוך, והצעתי כי
הועדה תחליט שהתפקיד הזה מוטל על שר החינוך והתרבות.

ש. כפרית:

אולי שר המשפטים יכול לענות
מדוע גם בדפוס הראשון אשר
קבלנו היה כתוב רק ראש הממשלה. מה היה הנמוק?

היו"ר ש. פרסיץ:

נשמעה הצעה בכנסת מפי רוב
המתוכחים אשר הביעו את הדעה הזו,
ולכן קבענו את זה.

שר המשפטים מר רוזן:

קודם כל ברצוני לומר שישנה עוד
אפשרות אחת פורמלית בסעיף 9.
שר אשר יתמנה על ידי הממשלה יהיה ממונה על חוק זה, ויהיה
רשאי להתקין תקנון. לא פעם אמרנו זאת בזמן האחרון כשדברנו
על חוקים. אפשר עוד להעביר את הדבר הזה. ידוע ששר החינוך
הנוכחי איננו להוט בדרך כלל להוסיף על סמכויותיו ועל תפקידיו
סמכויות אשר קשורות בעיקר במוסדות האקדמאיים הגבוהים.
היה כבר, אם מותר לי לומר, דבר יוצא מהכלל בזה שסיפל בענין
השביחה בטכניון, ובכך עזרה הגב' פרסיץ. אך הוא איננו יכול
להינזר לגמרי מהמוסדות האלה, ויתכן שהועדה תוכל לנקוט עמדה.
אנחנו מדברים על שר חינוך ותרבות להרבה שנים, מי יודע אם
תמיד יהיה מר ארן שר החינוך.

כאשר העמידו לפני את אותה שאלה
במליאת הכנסת, הרשיחי לעצמי לומר כי זה גם ענין של כבוד
למשפחה. הייתי תחת הרושם, יתכן שזהו רושם מוטעה, ועל כך
יכול לענות פרופ' קציר אשר מייצג כאן במקצת את המוסד ע"ש
וין-ליר, שהמשפחה העריכה את הדבר הזה שדוקא ראש הממשלה
יהיה הממונה. האם זו הייתה טעות?

היו"ר ש. פרסיץ:

משפח' וין-ליר איננה מתערבת בזה
לגמרי.

שר המשפטים מר רוזן:

אז קבלתי אינפורמציה זו ממקום
אחר. בזמנו היינו במקצת תחת
הרושם שהמוסד הזה יבוא במקום המועצה המדעית.

פרופ' קציר: המועצה המדעית תכלע בתוך האקדמיה.

שר המשפטים מר רוזן: המועצה המדעית גם היא היתה תחת הסמכות של ראש הממשלה, והיות וכפי הרושם שהיה לנו, זה בא במובן ידוע במקום המועצה הזו, הצענו את ראש הממשלה כסמכות הממונה, ואינני חושב שהממשלה עומדת על כך.

פרופ' קציר: יורשה לי להתייחס לכמה דברים שנאמרו כאן בלי כוונה להשפיע על השיקולים כאן. נתעורר ויכוח קצר, בעיקר בשאלת החברות של עשרת הראשונים. ח"כ וזיאל-נאור שאלה אם יש אבחנה בין עשרת הראשונים והבאים אחריהם. לאמיתו של דבר הבעיה העמוקה של החברות איננה אלא היכן מוצאים את אותם שני מנינים שיוכלו לשאת את המשמה הגדולה הזו על שכמם. וכדי שנראה את כל חומרת הבעיה, עליכם לדעת כי לאקדמיה אפשר למצוא חברים, ולא חשוב אם האיש הוא בעל מקצוע יותר גדול או יותר קטן, ישנם בעלי פרס נובל, וישנם אחרים ברמה יותר נמוכה. לא זו הבעיה כאן. המרכז הוא נסיון לסלק אחד האסונות ההיסטוריים הגדולים של האנושות. הדיסוסיאציה, הפילוג שבין מדע ואנושות. זהו פילוג ותיק, זהו חטא קדמון אשר התחיל עוד בתקופת הונסנס, ובתקופה שהמדע חשב שהרציונליזם פותר את כל הבעיות שכחו את הפילוג, אבל היום הפילוג עומד בכל חומרתו, ומורגש גם במדינה צעירה כישוראל. ולכן כל הטרגיות של ההבדל בין חכמה ודעת, שחכמת חיים, וחכמת גדולי האנושות והדעת המרוכזת במדע, הולכים בכוונות שונים, עד שהיום הפילוג הגיע לממדים קטסטרופליים מבחינה מדינית. היום איש איננו מטיל ספק שהאסון הגדול של האנושות המודרנית הוא בזה שהנושא של הדעת הטכנית, איש המדע שהוא הבסיס של החברה, והמנהיג המדיני הם לא רק שני אנשים שונים, אלא שני קטבים שונים, זה אשר קובע את גורל המדינה איננו יודע את הכוחות עליהם שולט המדע, וזה אשר שולט בכוחות החברה המודרנית איננו יודע את כוחות המדינה ואיננו חי בהם. זוהי בעיה טרגית של דור כללי. אנחנו חיים בדור שהמדע הפך יסוד החברה והכלכלה, והבעיה, איפה מוצאים את אותם ספוסים סינטיים, אותם גדולי רוח שהם גם אנשי מדע ורוח אשר בהם נתמזגו חכמה ודעת באדם אחד. זוהי הבעיה, ולא לקבוע סייגים. הלואי ונמצא אנשים כאלה ונפרוץ אז את כל הגדרות כדי להביא אותם, ולאו דוקא יהודים, ולאו דוקא ישראלים, אלא כל גדול באנושות אשר חי וכואב את כאב האנושות המודרנית אשר משתקפת אצלנו באפן יותר חמור, כי אנחנו עם של אנשי רוח.

הבעיה היא אנושית ולא יהודית, וחמורה פי כמה במדינה חדשה אשר קמה בתוך עולם אכול משבר. לכן הבעיה של חברות איננה של עשרת הראשונים והבאים, אלא כיצד מוצאים את האנשים האלה וכיצד מצליחים לשתף אותם כדי ליצור כעין סנהדרין ברוח אשר מנסה לגלם תורה ורוח יחד. עשרות שנים תיאבק האנושות בחיפוש אחרי אותם האנשים, כי אנשים אלו לא זו בלבד שאינם מתדפקים על דלתות המרכז והבעיה כיצד לעשות בתוכם סלקציה, אלא הבעיה היא כיצד למצוא אותם. והבעיה כאן איננה אותה בעיה כמו באקדמיות אחרות בעולם, אלא הבעיה העומדת היא, כיצד לא להקטין את הדמות, ולא לכפות על מבחר אנשים אינטרסנטים כלשהם. אלה צריכים להיות אנשי מעלה שעליהם - לית מאן דפליג, והם מחוץ לכל סייגים.

פרופ' קציר: אשר לשאלה מדוע הוצע ראש הממשלה ברוצוני לענות כי למשפחת ון-ליר לא היה כל אינטרס מי יהיה השר הממונה. היו כל מיני אלטרנטיבות ולא היתה כל בעיה. אם היתה הצעה שזה יהיה דוקא ראש הממשלה זה היה מתוך השיקול שבמרכז לא תופענה רק בעיות חינוך או תרבות במובן המקובל של המילה, אלא בחשבון הסופי שתוכנה כאן כל בעיות חיי האדם בצורה זו או אחרת הנוגעים לחיי הרוח שלו. נוסף למשרד החינוך והתרבות יש עוד שפע של משרדים בהם מופיע האדם מבחינת בעיותיו הרוחניות, סעד, בריאות. בכל צורה של חיי האדם מתגלית רוחו של האדם. אם היתה הכוונה לקשור זאת לראש הממשלה, היה זה מתוך כך שמוסד כזה יעסוק בבעיות האדם המודרני, ולא דוקא בחינוך ותרבותו במובן הצר של המילה. בצורת אשר יש להן אופי סוציאלי אשר יכולות לעניין את משרד הסעד, או את משרד המשפטים, אבל שיש מאחריהן תכנים הומניים גדולים, חשבנו כי כל הדברים האלה יעלו על במה זו של המרכז, ולא דוקא בעיות המעסיקות את משרד החינוך והתרבות. אבל במידה שכל זה הוא אדמיניסטרטיבי בלבד, אין לזה כל חשיבות. מבחינה הגיונית זה מנסה לשקף את כל הבעיות של האדם המודרני, במידה שיש ביכולתם של אנשי רוח גדולים להעלות את בעיותיו על במת הדיון. במידה שאפשר לדון בבעיות או הבמה היא פתוחה לכל הבעיות.

י. קלבנוב: אני מתפלא מדוע הגבילו פה את החברים הראשונים בזמן לשם הכנת התקנון. הקציבו להם שנה. מה יהיה אם לא יספיקו לעשות זאת תוך שנה, הרי אין זה דבר קל ליצור תקנון מסוג זה.

א. רזיאל-נאור: שנה זהו זמן המתקבל על הדעת.

י. קלבנוב: אם אנחנו קובעים שהם מוכרחים להכין את התקנון תוך שנה, אינני יודע מה יכול להיות שזה פוגע אחר כך בכוחו של כל החוק הזה. הנסיון הראה שהגבלות בזמן אין להן שום ממש וזה רק מחליש את הדבר. יש להניח שיכינו אפילו במשך חצי שנה אם יוכלו. החוק ייצא לבטלה אם נגביל. אנחנו לא צריכים להגביל אותם בצורה שאחר כך זה יכול לפגוע בעצמת החוק עצמו.

היו"ר ש. פרסיץ: הדבר הזה לא נעלם מעינינו וברורנו את הדבר הזה בינינו, ומר הנגבי אשר ישב איתנו שאל מיד את השאלה, אולי להכניס סנקציה לתוך החוק ולומר שאם לא יכינו זאת תוך שנה משהו אחר יעשה זאת. אמרנו כי אותם האנשים אשר מתאמצים בכל כוחם להקים את הדבר הזה ולהקנות לו דמות הגוף, אם הם אומרים שמספיקה להם שנה, יש להסתפק בזה בלי כל סנקציות כדי לזרז אותם. אבל אם לומר כאן שעליהם להכין זאת תוך שנה, אין זה מזיק אם גם לא מועיל.

י. קלבנוב: אם בחוק כתוב משהו אז הכנסת והמחוקק מעוניינים שהדבר הזה לא יפגע אלא יתמלא.

פרופ' קציר: הכוונה כאן היא לדרבן ולא לכפות.

היו"ר ש. פרסיץ: בסעיף 2 (2) ישנה הצעה להשתמש במקום במילה "וישומו" במילה - "מטבע המדע".

י. סמילנסקי: אולי אפשר להציע לתת לעוד מספר אנשים שיחוו דעתם בנוגע לניסוחים. החוק הזה חשוב מבחינת ה"לבוש" שלו, ויש לדעת לתת למספר אנשים שיעברו על זה.

י. רפאל:
ברצוני לשאול אם התפקידים של אותו מוסד מונחים ביסוד הצוואה של המייסדים, או הממשלה או הועדה הממשלתית היא שמציעה את התפקידים, או שזה נסיון להוסיף תפקידים.

היו"ר ש. פרסיץ:
אני מצטערת שלא היית בתחילה הישיבה, אני בטוחה שכאשר תקרא את הפרוטוקול לא תשאל את השאלות הללו והדבר הזה יהיה ברור לגמרי בעיניך, וגם לא תהיינה לך שום הצעות נוספות בנדון. אם תהיינה לך הסתייגויות, אני עוד אעמיד להצבעה גם אז. אתה יכול במדה מסויימת בענין זה לסמוך עלי, כי אני יודעת את נקודות המחשבה שלך.

האם אני יכולה להניח שפרט לסעיף האחרון - הסמכות שתהיה ממונה על החוק - אנחנו תמימי דעים?

י. סמילנסקי:
אולי אפשר לקבל תחילה את הצעת שר המשפטים?

היו"ר ש. פרסיץ:
לשם מה. מדוע נדחה את הדברים לשיקולים שונים מדי פעם בפעם.

אני חומכת בהצעת ח"כ סמילנסקי ביחס לניסוחים, ואני חושבת שנבקש את משרד המשפטים להוועץ בשנים שלשה אנשים, עד כמה שזה לא יגרום לדחית הענין, ובתנאי שעל ידי נסוח זה לא תשתנה הכוונה, אבל אם לא תשתנה, אני יכולה לראות את החוק בצורתו כמאושר?

י. רפאל:
אני מבקש שההצבעה הסופית תתקיים מחר.

היו"ר ש. פרסיץ:
אני מצביע עכשו על הסעיף הראשון, האלטרנטיבי, בקשר לממונה על בצוע החוק.

ב ה צ ב ע ה

נחקבלה ההחלטה שהסמכות על החוק תהיה מרוכזת בידי שר החינוך ותהבות.

י. סמילנסקי:
אנחנו מוכרחים לשאול את שר החינוך הנוכחי מה דעתו בענין.

היו"ר ש. פרסיץ:
אל תציע הצעות שלא אוכל לקבל אותן בתור יו"ר. אם אתה באפן פרטי חפץ לשוחח עם שר החינוך זו לגמרי שאלה אחרת.

ש. כפרית:
אני מציעה שגם על זה נצביע מחר.

היו"ר ש. פרסיץ:
אנחנו הצבענו, והצעה זו קבלה רוב. אם תהיה איזו הסתייגות בענין זה, חודיעו לנו מחר. יחד עם זאת הייתי מעריכה מאד אילו חוק זה היה מתקבל על דעת כולנו ללא הסתייגויות.

שאלות ותשובות:

היו"ר ש. פרסיץ:

אני חפצה להביא בפניכם מספר שאלות. ועדת הכנסת החליטה כי בחנוכה הכנסת יושבת. בידי כמה ענינים שהם מחוץ לתכנית העבודה על פי בקשתכם. בקשם לשמוע את הרצאתו של ד"ר אבידור על ועידת אונס"קו האחרונה, ואני רוצה לתאם את היום המתאים. חוץ מזה נשארים לנו עוד שני ענינים בווערים. עלינו להניח את המלצתנו בקשר לענין הסרטים והלהקות, לשם כך חפצתי להקדיש ישיבה בשבוע הבא לשמיעת אנשי משרד החוץ, וטיכום.

ענין שני, בעית העבריינים. ידועה לכם הצעתי, והיא לא באה חלילה כדי להתנקש במשרד הסעד, אלא כדי לתת לחברים את האפשרות לראות במו עיניהם, ללא כל השפעה צדדית, את הנעשה במוסדות כמות שהם, כיון שישנם 6 מוסדות, הצעתי שחברי ועדת השוותים והחינוך יתחלקו לכמה קבוצות, וכל אחת מהן תבחר את אותם מוסדות שהם יקחו על עצמם לראות וידווחו לוועדה את רשמיהם. הוחלט שמשרד הסעד יזייע לכל המוסדות שבזמן הקרוב יהיו ביקורים שונים של חברי כנסת שונים, כדי שהם יידעו ויהיו מוכנים. מובן שהביקורים יהיו ללא הודעה מוקדמת, כי אנחנו רוצים לראות את המצב כמות שהוא. על כן החברים שמוכנים לנסוע יתנו את שמותיהם ויגידו איזה מוסדות ברצונם לבקר, ובאיזה ימים.

אני מבקשת למסור זאת בכתב, ואז אסדר את זה.

א. רוזיאל-נאור: אינני יודעת את רשימת המוסדות ומקומותיהם.

היו"ר ש. פרסיץ: ישנם 6 מוסדות, ואני אמציא לכם את הרשימה.

ה ו ח ל ט :

על סדר היום של יום ג' הבא יועמד ענין הסרטים.

הרצאת ד"ר אבידור תתקיים ביום ד' הבא.

י. מגורי-כהן:

כל חברי הוועדה קבלו מכתבים מועד ההורים המרכזי לבתי-ספר יסודיים העתקי מכתבים שנשלחו על ידי ההסתדרות הכללית של העובדים, מועצת פועלי ירושלים והמחלקה לתרבות בקשר להנחיות לפעולה בקרב ההורים.

אני לא קבלתי זאת. היו"ר ש. פרסיץ:

אני מציעה להעמיד זאת על סדר היום. א. רוזיאל-נאור:

אני חפצה להעביר זאת למשרד החינוך, ולקבל תשובה לישיבה הבאה, כי זה היו"ר ש. פרסיץ:

חורג מהכתוב בסעיף א'.

י. מגורי-כהן:

זה ניתן כנראה בכל הארץ.

א. רוזיאל-נאור:

בשבוע שעבר התקיימה הוועידה הארצית של תנועת חרות. במסגרת תנועת חרות ישנם אנשים שונים, ביניהם גם מורים. כמה מורים נבחרו כצירים לוועידה. בין הנבחרים הייתה מורה מבית-ספר בקרית שטנד. זוהי מורה שעובדת כבר 27 שנים בהצלחה, מדריכה מורים ומחנכת, והיא נהגה כפי שצריך לנהוג, פנתה בכתב ובקשה רשות להיעדר מבית-הספר למשך שלשה ימים. על זה נתקבלה תשובה שאי אפשר לשחור אותה, כי מהמשרד הואשי אליו פנו קבלו תשובה שלילית. אני שואלת את משרד החינוך. אני מתארת לי שיש מורים מכל המפלגות בארץ, וודאי שהם

א. רזיאל-נאור: משתחפים פעם ב-4 שנים בודעידות שלהם, אבל מוטל בספק אם הם שואלים בכלל לרשות. אני רוצה לדעת מה היה קורה לו מורה הפונה בדרך הנאותה והמקובלת ביותר, ומבקשת רשות להיעדר מבית-הספר, לא היתה מקבלת את הרשות הזו, בעיקר שהדגישה עוד כי היא מוכנה ומזומנה להחזיר את השעות האלו לכיתות שלה. מורה זו עבדה כבר שעות נוספות בלא חמורה בחייה. לו היה חוק שמחייב ואוסר השתייכות לעבודה פוליטית, הייתי מבינה, אבל כל זמן שאין חוק כזה מדוע יצא הקצף על מי שהולך בדרך הנאותה והנכונה, ואוסר עליו לעשות מה שעושים אחרים בלי לשאול? אני מבקשת תשובה על הדבר הזה.

ש. כפרית: האם ידוע לך שאחרים עושים זאת?

א. רזיאל-נאור: אני מניחה שעושים זאת, ולא בלי יסוד. בשום ועידה לא השתתפו

מורים?

י. רפאל: בשבוע שעבר שאלתי בנוגע לבתי-ספר הנקראים "פתוחים".

מלבד זאת קבלתי העתק הפניה מבית-ספר בגבעת שמואל. ישנה פניה גם בדפוס בקשר לכך ששם ישנם שני בתי-ספר, בית-ספר ממלכתי וממלכתי-דתי. הם בפניהם מתארים את המצב השונה של המבנים, החדרים והכיתות בשני בתי-ספר אלו, בבית-הספר הממלכתי המצב הרבה יותר תקין, והשנה בונים בבית-הספר הממלכתי ואין בונים בשביל הממלכתי-דתי. אולי אפשר לקבל תשובה לכל השאלות שועד ההורים של בית הספר ממלכתי-דתי מציג? הם גם הכריזו על שביחה, הופיע בעתון היום שישנה שם השבתה.

ד"ר אבידור: לח"כ הקסיין בענין הצגות "הבימה" לבתי-ספר בחל-אביב.

אמרה היו"ר שזה בסידור של המחלקה לחינוך ותרבות של עיריית תל-אביב, בהסכמתנו ובאישורנו. אשר להצגת "חנה סנש", העירונית את חשומת לב המרכז לחינוך של עיריית תל-אביב.

בענין החמיכה השנתית לכיתות יא' יב' בבתי-ספר תיכוניים. מהמענק הזה נהנות גם כיתות המשך בכל המוסדות התיכוניים.

אשר לשאלתך בענין מספר הנכשלים בבחינות בגרות בקרב המעוטים. תשובתי מתיחסת גם לשאלת ח"כ סמילנסקי. סיכומים אחרונים נעשים עתה, אבל אין עוד מספר אחרון. אני חושב שתוך שבועיים יסתיימו הסיכומים. התוצאות הראשונות הן שאין הבדל רב בתוצאות בשנה זו מאשר בשנה שעברה. אחוז הכשלוניות הממוצע בארץ היה כ-25%. כאשר אביא תוצאות מדוייקות, אדגיש שני דברים שהדגשתי אז. ראשית, יש הבדל ניכר באחוז הנכשלים בין בתי-ספר מוכרים ובתי-ספר תיכוניים שאינם מוכרים. שם אחוז הנכשלים הוא גדול ביותר. דבר שני, יש לחכות לכך שבשנים הקרובות, עם הרחבת מסגרת בתי-הספר התיכוניים, עם הכנסתם של ילדי עולים יותר ויותר לבתי-ספר תיכוניים, אחוז הנכשלים בשנים הקרובות יעלה. בארצות אחרות אחוז הנכשלים הוא הרבה יותר גדול מאשר אצלנו.

ביחס לנכשלים בקרב המעוטים, אחוז הנכשלים בבחינות בגרות שם הוא גדול יותר, וזה מובן מפני כל הטעמים שהסברתי. אולם לדבר אחד לא נוכל להסכים, להצעת ח"כ הקסיין להתאים את הידיעות והדרישות לרמה של התלמידים. הרמה הנדרשת היא אחת.

ר. הקסיין: לא זאת אמרתי אלא שאין להעמיד במבחן ילדים אשר אינם מקבלים את החומר. תכנית הלימודים אשר ישנה בבית-ספר זה וכוחות ההוראה הם הרבה יותר ירודים מאשר בבתי-ספר תיכוניים שלנו. לעומת זאת הבחינות מותאמות לבתי-ספר תיכוניים שלנו.

ד"ר אבידור:
הבחירות מותאמות לרמת הידיעות של מי שישלך לבחירות בגרות. אנחנו מחייבים את בתי-הספר להגיש תלמידי כיחות יב' ולא את התלמידים. אי אפשר לקבוע רמות שונות בשאלונים. אני חושב שבשנים האחרונות יש שיפור.

לח"כ רפאל אשר שאל ביחס לבתי-ספר פתוחים. ענין זה אשר בכמה עתונים נזכר עליו, לפי שעה עדיין בשלב של חכנון. שר החינוך משתדל להשיג ממקורות שונים סכומי כסף לרקמת מוסדות המשך החינוך היסודי, לפחות במשך שתי שנים באיזורי פיחות. כל זה תלוי בתקציב ואין עדיין תשובה, ואין לפי שעה להודיע דבר ברור על התוצאות.

ח"כ כפריה שאלה שתי שאלות שעל אחת מהן אני מוכן לענות. אחוז המורים הבלתי מוסמכים בישובי העולים איננו עולה. להלפך, בבתי ספר הממלכתיים האחוז יורד. אם דואים שבבית-ספר אחד יש יותר מורים זה בגלל שמספר הכיתות גדל, המספר המוחלט עולה, אבל אחוז הבלתי מוסמכים בבתי-ספר ממלכתיים בישובי העולים יורד. זה גם הודות למורות שהצבא נותן לנו. גם המורים הבלתי מוסמכים אשר באים מהמדרשות הם בדוגה יותר טובה. נכון שבבתי-ספר ממלכתיים-דתיים בישובי העולים האחוז איננו יורד, מפני שאין מוסמכים. נעשה עכשיו מפקד מדויק, כשיסתיים נדע. אנחנו משתדלים לסדר עכשיו קורסים מיוחדים למורים בבתי-ספר אלו. מספר התלמידים והתלמידות בבתי-ספר מדרש דתיים איננו גדל. אחת הסיבות שיש פחות בנים שם כי הם הולכים לישיבות. מספר הבנות בבתי-ספר אלו גם כן איננו גדל בקצב הכללי.

ח"כ צברי שאלה על ועדי הורים בבתי-ספר. בדרך כלל משרד החינוך והתרבות מעודד הקמתם של ועדי הורים. בראשית שנת הלימודים, במשך שלש השנים האחרונות, אנחנו כוללים הוראה למנהלי בתי-הספר לעודד בחירת ועדי הורים, במשך שני החדשים הראשונים של השנה. פנו אלינו עכשיו מועד ההורים המרכזי בשאלת הרחבת הפעולה. עדיין לא דברנו על זה, אבל יהיה דיון בקשר לענין של ועדי ההורים.

היו"ר פרסיץ שאלה ביחס למועצה להשכלה גבוהה, מדוע טרם נתמנו. הממשלה סיכמה הצעה והעבירה זאת לנשיא, והוא צריך לאשר. זה נמצא בידי הנשיא.

אשר לשאלה שנשאלה היום בנוגע למכתב של מועצת פועלי ירושלים, נקבל אותו ונבדוק את הדבר. גם ביחס לענין גבעת-שמאל אבדוק ואענה.

לשאלתה של ח"כ רזיאל-נאור. משרד החינוך והתרבות יענה אותה תשובה לכל מורה אשר יבקש בזמן הלימודים להשתתף באיזו ועידה מפלגתית שהיא. בדיוק אותה תשובה תיענה לכלם. לא ירשו. כאשר מורה מבקש חופש הוא צריך לתת נימוק, אם הנימוק יהיה שהוא רוצה להשתתף בוועידה מפלגתית, יענו שאינם מרשים. אינני חושב שזה טעם מספיק לבטול תורה. כאשר הסדרות המורים, פעם בשלש שנים עורכת בחירות ומתאספת לוועידה, אזי מתוך הסכם הוועידה צריכה להתקיים תמיד בימי חפשי. את הבחירות אי אפשר לערוך בימי החפשי, כי אז המורים אינם מרוכזים, והבחירות נעשות בבתי-הספר, אז אחת לשלש שנים נעשה הסדר מדוקדק. אנחנו עומדים על המקח ובדוקים בכל מחוז על מנת להפחית את מספ המשתתפים, על מנת לא לבטל לימודים.

היו"ר ש. פרסיץ:
האם משרד החינוך בודק את ההיעדרות באותם הימים של אנשים כשהסיבה היא מחלה או סיבות אחרות, כדי לעמוד על יעילות הדברים?

ד"ר אבידור:

נעשית בדיקה על ידי המפקחים
במקומות על היעדרות של כל
מורה. אם הסיבה היא מחלה עליהם להמציא תעודות המניחות
את הדעת. אלה שאינם ממציאים תעודות כאלו, מנכים ממשכרתם.

היו"ר ש. פרסיץ:

האם יש גם הצעה כזו בקשר לעבודת
הגננות ביום ששי? אני מוסרת
הודעה אוטנטית כי בכל איזור יפו-תל-אביב, הגננות עוזבות את
עבודתן ביום ששי בשעה 12 בצהריים. יש הוראה מטעם משרד החינוך
לא לנהוג כך, ולא נענים לזה.

ד"ר אבידור:

אצלנו בנוהג קיים כי אפילו מורה
אשר מבקש במשך השנה רשות להיעדרות
שלי שלשה ימים להשתלמות, אזי מבקשים דו"ח, ואם זה מתאים מתירים.
מורה אשר מבקש להיעדר לוגלי טעמים משפחתיים, בודקים מה הטעם.
יש הוראות ונוהג מקובל אותו יודע כל מורה.

י. רפאל:

בדבריוך אמרת שבמקרה של היעדרות
ללא טעם מספיק מנכים מהמשכרת.
פרושו, שאותה מורה יעלה לעזוב את העבודה ולנסוע לוועידה, ולכל
היותר היו מנכים ממשכרתה?

ד"ר אבידור:

במקרה זה זוהי עבירה על משמעת,
והיא היתה מקבלת נזיפה. אנחנו
חדש חדש מסרבים למורים בכל מיני טענות ובקשות.

פ. זוארץ:

אני רוצה לבקש לברר המקרה בכפר-ענא,
המדובר בשכונת ותיק בנתניה, שם
בבית-ספר שח"ל אין מטבח מסודר, בעוד שבבית-ספר שמולו יש כבר
מטבח מסודר.

י. סמילנסקי:

מתי אנחנו מסדרים את סיוורנו
בבצלאל?

היו"ר ש. פרסיץ:

אנחנו נוכל לעשות זאת בעוד שבועיים.
הם הבטיחו לשלוח לנו תזכיר. מאחר
ולא שלחו לא הזדרזתי עדיין לסדר את העניין.

כפי שהוחלט אנחנו ביום ג' הבא
נסיים את ענין הסרטים, ונשמע את ב"כ משרד החוץ, כדי שנוכל
לערוך את ההמלצות על מנת להניחן על שולחן הכנסת.

(הישיבה ננעלה)